

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ÖNNUR AÐALDEILD

EGILL EINARSSON gegn ÍSLANDI (nr. 2)

(Kæra nr. 31221/15)

DÓMUR

STRASBORG

17. júlí 2018.

Dómur þessi verður endanlegur með þeim hætti sem kveðið er á um í 2. mgr. 44. gr. samningsins. Texti hans kann að sæta ritstjórnarbreytingum.

Í málinu Egill Einarsson gegn Íslandi (nr. 2)

kveður Mannréttindadómstóll Evrópu (önnur aðaldeild), sem situr í deild skipaðri:

Paul Lemmens, *forseta*,
Robert Spano,
Ledi Bianku,
Işıl Karakaş,
Nebojša Vučinić,,
Jon Fridrik Kjølbro,
Stéphanie Mourou-Vikström, *dómurum*,

og Stanley Naismith, *deildarritara*,

eftir að hafa fjallað um málið á lokuðum fundi hinn 26. júní 2018,

upp eftirfarandi dóm, sem var samþykktur þann dag er síðast greinir:

MÁLSMEDFERÐ

1. Mál þetta á upphaf sitt í kæru (nr. 31221/15) sem Egill Einarsson („kærandi“), sem er íslenskur ríkisborgari, lagði fram gegn Íslandi á grundvelli 34. gr. samningsins um verndun mannréttinda og mannfrelsis („mannréttindasáttmálinn“) hinn 16. júní 2015.

2. Í fyrirsvari fyrir kæranda var Vilhjálmur H. Vilhjálmsson, lögmaður í Reykjavík. Í fyrirsvari fyrir ríkisstjórn Íslands („ríkið“) var Einar Karl Hallvarðsson, ríkislögmaður, sem umboðsmaður þess.

3. Kærandi taldi með vísan til 8. gr. mannréttindasáttmálans að með dómum innlendra dómstóla hefði verið brotið gegn rétti hans til friðhelgi einkalífs síns.

4. Kæran var send ríkinu 14. nóvember 2016.

MÁLSATVIK**I. MÁLAVEXTIR**

5. Kærandi er fæddur 1980 og búsettur í Kópavogi. Á þeim tíma sem um ræðir var hann vel þekktur persónuleiki á Íslandi sem um árabil hafði birt greinar, veffærslur og bækur og komið fram í kvikmyndum, sjónvarpi og öðrum miðlum undir tilbúnum nöfnum.

6. Sumar af birtum skoðunum kæranda vöktu nokkra athygli, og voru auk þess umdeildar. Þar á meðal voru skoðanir hans á konum og kynfrelsi þeirra. Í sumum tilvikum hafði gagnrýni hans beinst að nafngreindum einstaklingum, gjarnan konum, og í sumum tilfellum hefði mátt skilja orð hans svo að hann

hvetti beinlínis til kynferðislegs ofbeldis gagnvart þeim. Kærandi hafði gjarnan réttlætt slíkt framferði með því að umfjöllunin hefði verið ætluð sem grín og þeir sem gagnrýnt hefðu hana skorti kímniþáfu (sjá *Egill Einarsson gegn Íslandi* nr. 24703/15,16. mgr., 7. nóvember 2017).

7. Í nóvember 2011 tilkynnti 18 ára kona til lögreglu að kærandi og kærasta hans hefðu nauðgað henni. Í janúar 2012 tilkynnti önnur kona til lögreglunnar að kærandi hefði framið á henni kynferðisbrot nokkrum árum áður. Að lokinni lögreglurannsókn felldi ákærvaldið málin niður hinn 15. júní og 15. nóvember 2012 með vísan til 145. gr. laga um meðferð sakamála á þeim forsendum að gögn sem fram hefðu komið hefðu ekki verið nægileg eða líkleg til sakfellis. Kærandi lagði fram kæru hjá lögreglu um meintar rangar sakargiftir á hendur sér af hálfu kvennanna tveggja. Það mál var einnig fellt niður.

8. Hinn 22. nóvember 2012 birtist í *Monitor*, fylgiriti með *Morgunblaðinu* (sem er leiðandi dagblað á Íslandi), viðtal við kæranda. Á forsíðu var birt mynd af kæranda og í viðtalinu ræddi kærandi sakargiftir gegn sér um nauðgun. Staðhæfði kærandi nokkrum sinnum að sakargiftirnar væru rangar. Sagði hann meðal annars að það væri honum ekki kappsmál að stúlkan yrði nafngreind og að hann væri ekki að sækjast eftir hefndum. Hann féllst á að með því að hann hefði stigið fram í sviðsljós fjölmiðlanna yrði hann að þola umfjöllun sem væri ekki alltaf „sólskin og sleikipinnar“ en gagnrýndi fréttaflutning fjölmiðla um mál hans. Aðspurður um aldur stúlkunnar svaraði hann því til að stúlkan hefði verið í klúbbi þar sem aldurstakmarkið væri 20 ár og að það hefði verið honum áfall að komast að því síðar að hún hefði aðeins verið 18 ára. Aðspurður um kæru hans á hendur stúlkunni fyrir meintar rangar sakargiftir sagði hann aftur að hann væri ekki í hefndarhug gagnvart þeim sem höfðu kært hann til lögreglu en að ljóst væri að annarlegar forsendur hefðu ráðið för. Kvaðst hann binda vonir við að lögreglan sæi að það væri mikilvægt að fá formlega niðurstöðu í málinu og að skjölin í máli hans „æptu“ á meinsæri.

9. Hinn sama dag var sett upp síða á Facebook í þeim tilgangi að mótmæla viðtalinu og hvetja ritstjóra *Monitors* til þess að fjarlægja myndina af kæranda af forsíðu blaðsins. Umfangsmikil skoðanaskipti áttu sér stað á síðunni þann dag. Síðar þann dag birti X athugasemd á fyrrnefndri Facebook-síðu þar sem m.a. sagði: „Þetta er líka ekki áráð á mann fyrir að segja eitthvað rangt, heldur fyrir að nauðga unglingsstúlku... Það má allveg gagnrýna það að nauðgarar prýði forsíður fjölrita sem er dreyft út um allan bæ...“.

10. Hinn 28. nóvember 2012 sendi lögmaður kæranda bréf til X þar sem þess var krafist að hún drægi ummæli sín til baka, viðurkenndi að þau væru tilhæfulaus, bæðist afsökunar í fjölmiðlum og greiddi kæranda miskabætur, sem varið yrði til góðgerðarmála. Með bréfi næsta dag mótmælti lögmaður X kröfum kæranda og kvað hin umdeildu ummæli ekki vera ærumeiðandi. Ennfremur upplýsti lögmaðurinn lögmann kæranda að X hefði fjarlægt umrædd ummæli af Facebook.

11. Hinn 17. desember 2012 höfðaði kærandi meiðyrðamál á hendur X fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur og krafðist þess að hún yrði dæmd til refsingar samkvæmt viðeigandi ákvæðum hegningarlaga fyrir að birta ummælin. Kærandi krafðist þess ennfremur að ummælin „Þetta er líka ekki árás á mann fyrir að segja eitthvað rangt, heldur fyrir að nauðga unglingsstúlku ...“ og „Það má allveg gagnrýna það að nauðgarar prýði forsíður fjölrita sem er dreyft út um allan bæ ...“ yrðu dæmd dauð og ómerk. Þá krafðist kærandi þess að X yrði dæmd til að greiða honum 1.000.000 krónur (u.þ.b. 8.800 evrur) í miskabætur samkvæmt skaðabótalögum, auk vaxta, 150.000 krónur (u.þ.b. 1.300 evrur) til þess að kosta birtingu forsendna og niðurstöðu endanlegs dóms í málinu, sbr. 241. gr. hegningarlaga, svo og málskostnað kæranda.

12. Með dómi 1. nóvember 2013 komst héraðsdómur að þeirri niðurstöðu að ummæli X á Facebook síðunni hefðu verið ærumeiðandi og lýsti ummælin dauð og ómerk. Hins vegar féllst héraðsdómur ekki á kröfu kæranda um að X yrði dæmd til refsingar samkvæmt hegningarlögum og hafnaði jafnframt kröfu um að X yrði gert að greiða kostnað af birtingu forsendna og niðurstöðu dóms í dagblaði. Þá dæmdi héraðsdómur kæranda ekki miskabætur og loks var það niðurstaða réttarins að hvor aðili um sig skyldi bera eigin málskostnað.

13. Í dóminum var m.a. að finna eftirfarandi rökstuðning:

„... {Kærandi} krefst bóta að fjárhæð 1.000.000 króna og byggir kröfu sína á almennum reglum skaðabótaréttar og 26. gr. laga nr. 50/1993 [skaðabótalög]. Fyrir liggur samkvæmt framansögðu að [X] viðhafði ærumeiðandi aðdróttun í garð [kæranda]. Á hinn bóginn verður að taka tillit til þess við mat á miska [kæranda] með hvaða hætti [kærandi] sjálfur hefur skapað sér orðspor með framgöngu sinni á opinberum vettvangi. Ekki verður séð, þátt fyrir miklar deilur um málflutning hans í nafni Gillz, að hann hafi skýrlega tekið afstöðu gegn kynferðislegu ofbeldi fyrir en kærur gegn honum komu fram. Hafði [kærandi] þó fullt tilefni til að gera hreint fyrir sínum dyrum hvað þetta atriði varðar þegar haft er í huga að efni frá honum er á köflum afar tvírætt og ógrandi og má auðveldlega skilja sem hvatningu til ofbeldis af þessu tagi.

Við mat á mögulegu tjóni [kæranda] ber einnig að horfa til útbreiðslu ummælanna sem, eins og áður er komið fram, takmarkaðist við þá dreifingu sem fólst í birtingu á umræddri Facebook-síðu, innan um hundruð eða þúsundir annarra athugasemda. Þá voru ummælin fjarlægð af vefnum þegar krafa [kæranda] var sett fram.

Loks er til þess að líta að með ómerkingu ummælanna í niðurstöðu þessa dóms verður að telja að [kærandi] hafi fengið hlut sinn réttan með fullnægjandi hætti.

Með hliðsjón af öllu framanröktu verður ekki talið að efni séu til að dæma [X] til greiðslu miskabóta.

Þá verður heldur ekki fallist á kröfu [kæranda] um að [X] standi straum af kostnaði við birtingu forsendna og niðurstöðu dóms í dagblaði. Hin ómerktu ummæli voru látin falla á Facebook-síðu og ekki er tilefni til að stofna til kostnaðar við að birta niðurstöðu dóms með öðrum hætti.

Eftir úrslitum málsins og með hliðsjón af atvikum öllum er rétt að málskostnaður falli niður.“

14. Með dómi 18. desember 2014 staðfesti meiri hluti Hæstaréttar (tveir af þremur dómurum) þá niðurstöðu héraðsdóms að ummælin skyldu dæmd dauð og ómerk. Ennfremur staðfesti Hæstiréttur þá niðurstöðu héraðsdóms að kæranda skyldu ekki dæmdar bætur og að hvor aðili um sig skyldi bera eigin málskostnað. Við mat sitt varðandi það álitaefni vísaði Hæstiréttur til 3. mgr. 73. gr. stjórnarskrárinnar, meginreglunnar um meðalhóf og forsendna héraðsdóms.

15. Í sératkvæði lýsti einn dómari sig samþykkan þeirri niðurstöðu meirihluta dómenda að ómerkja bæri hin umdeildu ummæli. Á hinn bóginn taldi dómariinn að skilyrði skaðabótalaga fyrir miskabótum væru uppfyllt í málinu og að dæma ætti kæranda 200.000 krónur í miskabætur auk málskostnaðar fyrir héraðsdómi og Hæstarétti.

II. TILVÍSUN TIL LAGA

16. Ákvæðin í stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, sem við sögu koma, eru svohljóðandi:

71. gr.

„Allir skulu njóta friðhelgi einkalífs, heimilis og fjölskyldu.

...

Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. má með sérstakri lagaheimild takmarka á annan hátt friðhelgi einkalífs, heimilis eða fjölskyldu ef brýna nauðsyn ber til vegna réttinda annarra.“

73. gr.

„Allir eru frjálsir skoðana sinna og sannfæringar.

Hver maður á rétt á að láta í ljós hugsanir sínar, en ábyrgjast verður hann þær fyrir dómi. Ritskoðun og aðrar sambærilegar tálmanir á tjáningarfrelsi má aldrei í lög leiða.

Tjáningarfrelsi má aðeins setja skorður með lögum í þágu allsherjarreglu eða öryggis ríkisins, til verndar heilsu eða siðgæði manna eða vegna réttinda eða mannorðs, annarra, enda teljist þær nauðsynlegar og samrýmist lýðræðishefðum.“

17. Í XXV. kafla almennra hegningarlaga, nr. 19/1940, sem ber fyrirsögnina „Ærumeiðingar og brot gegn friðhelgi einkalífs,“ er að finna eftirfarandi ákvæði, sem hér eiga við:

235. gr.

„Ef maður dróttar að öðrum manni einhverju því, sem verða myndi virðingu hans til hnekkis, eða ber slíka aðdróttun út, þá varðar það sektum eða fangelsi allt að 1 ári.“

236. gr.

„Sé ærumeiðandi aðdróttun höfð í frammi eða borin út gegn betri vitund, þá varðar það fangelsi allt að 2 árum.“

Sé aðdróttun birt eða borin út opinberlega, enda þótt sakaráberi hafi ekki haft sennilega ástæðu til að halda hana rétta, þá varðar það sektum eða fangelsi allt að 2 árum.“

241. gr.

„Í meiðyrðamáli má dæma óviðurkvæmileg ummæli ómerk, ef sá krefst þess, sem misgert var við. Dæma má þann, sem sekur reynist um ærumeiðandi aðdróttun, til þess að greiða þeim, sem misgert var við, ef hann krefst þess, hæfilega fjárhæð til þess að standast kostnað af birtingu dóms, atriðisorða hans eða forsendna jafnframt, eftir því sem ástæða þykir til, í opinberu blaði eða riti, einu eða fleirum.“

242. gr.

„Brot þau, sem í þessum kafla getur, skulu sæta saksókn svo sem hér segir:

...

3. Mál út af öðrum brotum getur sá einn höfðað, sem misgert er við.“

18. 1. mgr. 26. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993 er svohljóðandi:

“Heimilt er að láta þann sem:

a. af ásetningi eða stórfelldu gáleysi veldur líkamstjóni eða

b. ábyrgð ber á ólögmætri meingerð gegn frelsi, friði, æru eða persónu annars manns greiða miskabætur til þess sem misgert var við.“

19. 3. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991, um meðferð einkamála, er svohljóðandi:

„...“

Nú vinnur aðili mál að nokkru og tapar því að nokkru eða veruleg vafaatriði eru í máli, og má þá dæma annan aðilann til að greiða hluta málskostnaðar hins eða láta hvorn þeirra bera sinn kostnað af málinu. Eins má fara að ef þeim sem tapar máli hvorki var né mátti vera kunnugt um þau atvik sem réðu úrslitum fyrr en eftir að mál var höfðað.

...“

LAGAATRIÐI

I. MEINT BROT GEGN 8. GR. MANNRÉTTINDASÁTTMÁLANS

20. Kærandi taldi að með dómi Hæstaréttar 18. desember 2014 hefði verið brotið gegn rétti hans til friðhelgi einkalífs, sem varinn er með 8. gr. sáttmálans. Viðeigandi ákvæði eru svohljóðandi:

„1. Sérhver maður á rétt til friðhelgi einkalífs síns [og] fjölskyldu ...

2. Opinber stjórnvöld skulu eigi ganga á rétt þennan nema samkvæmt því sem lög mæla fyrir um og nauðsyn ber til í lýðræðislegu þjóðfélagi vegna þjóðaröryggis, almannaheilla eða efnalegrar farsældar þjóðarinnar, til þess að firra glundroða eða glæpum, til verndar heilsu manna eða siðgæði eða réttindum og frelsi annarra.“

21. Ríkið mótmælti þessum málatilbúnaði.

Meðferðarhæfi

22. Að mati dómstólsins er kæra þessi ekki augljóslega illa ígrunduð í skilningi a-liðar 3. mgr. 35. gr. mannréttindasáttmálans. Ennfremur telur dómstóllinn að hún sé ekki ómeðferðarhæf á neinum öðrum forsendum. Hún verður því að teljast meðferðarhæf.

B. Málsástæður

1. Sjónarmið aðila

(a) Kærandi

23. Kærandi taldi að með ákvörðun hinna innlendu dómstóla að dæma honum ekki bætur og málskostnað hefði verið brotið gegn rétti hans samkvæmt 8. gr. mannréttindasáttmálans. Taldi hann að hann þyrfti ekki að sæta því að vera kallaður nauðgari án þess að hafa verið sakfelldur fyrir slíkt brot. Að mati kæranda leiddi það af niðurstöðum hinna innlendu dómstóla að hver sem er mætti kalla hann nauðgara í mæltu eða rituðu máli án þess að hann gæti borið hönd fyrir höfuð sér.

24. Kærandi taldi ennfremur að hann hefði engin raunhæf úrræði til þess að standa vörð um réttindi sín án þess að verða fyrir verulegu fjárhagslegu tjóni og að af þeim sökum nyti hann ekki lágmarksverndar þess réttar sem kveðið væri á um í 8. gr. mannréttindasáttmálans. Kærandi mótmælti þeirri staðhæfingu ríkisins að sú ákvörðun Hæstaréttar að dæma honum ekki bætur og málskostnað hefði verið fyrirsjáanleg í ljósi dómvenju í málum af þessum toga, þar sem ummæli eru dæmd dauð og ómerk.

(b) Ríkið

25. Ríkið taldi að hinir innlendu dómstólar hefðu beitt viðmiðum sem samræmdust þeim meginreglum sem felast í 8. gr. mannréttindasáttmálans eins og þær hafa verið túlkaðar í dómum Mannréttindadómstólsins og að þegar vegin hefðu verið saman hin gagnstæðu réttindi sem verndar njóta samkvæmt 8. og 10. gr. sáttmálans hefði það verið gert á grundvelli meginreglna, sem þróast hafa með fordæmum Mannréttindadómstólsins. Í ljósi þess, og með hliðsjón af nándarreglunni og svigrúmi innlendra dómstóla til mats, taldi ríkið að sú ákvörðun Hæstaréttar að dæma kæranda ekki bætur og málskostnað hefði ekki falið í sér röskun á réttindum kæranda í skilningi 8. gr. mannréttindasáttmálans.

26. Ríkið taldi að með því að ummælin hefðu verið dæmd dauð og ómerk hefði friðhelgi einkalífs kæranda notið fullnægjandi verndar. Röskunin hefði ekki verið nægilega alvarleg til þess að réttlætanlegt væri eða nauðsynlegt að

dæma kæranda bætur eða málskostnað. Þá hefðu ummælin verið fjarlægð af vefnum þegar kærandi hefði krafist þess.

27. Ríkið benti á að ekki væru alltaf dæmdar bætur samkvæmt 1. mgr. 26. gr. skaðabótalaga í málum þar sem brot teldist hafa verið framið gegn þeim réttindum sem um ræðir, og að þegar slíkar bætur væru dæmdar væri fjárhæðin að jafnaði lág. Að því er varðar málskostnað taldi ríkið að ákvörðun Hæstaréttar hefði í ljósi niðurstöðu málsins verið í fullu samræmi við 3. mgr. 130. gr. laga um meðferð einkamála.

28. Ríkið benti á að málsatvik í þessu máli væru frábrugðin málsatvikum í máli *Kahn gegn Þýskalandi*, nr. 16313, 17. mars 2016. Síðarnefnda málið hefði varðað endurtekna birtingu mynda af börnum frægs knattspyrnumanns þrátt fyrir allsherjarbann við birtingu sem lagt hafði verið á af dómstóli. Í þessu máli hefðu ummælin hins vegar ekki verið viðhöfð af fjölmiðlum eða fréttamönnum eða verið liður í blaðamáli: um hefði verið að ræða einn einstakling sem tekið hefði þátt í almennri umræðu um kæranda, sem er vel þekktur einstaklingur, og birt athugasemdir á Facebook-síðu innan um hundruð eða þúsundir annarra ummæla. Taldi ríkið að kærandi hefði í eigin nafni, og einkum og sér í lagi undir nafni hinnar mjög svo opinberu ímyndar sinnar, haldið uppi umræðu um málefni varðandi jafnrétti, sem hefði valdið uppnámi, umræðum og deilum á almennum vettvangi.

2. Álit dómstólsins

(a) Úrlausnarefnið

29. Dómstóllinn veitir því athygli að í dómi sínum 18. desember 2014 staðfesti Hæstiréttur niðurstöðu héraðsdóms og taldi að ummæli X um kæranda væru ærumeiðandi og lýsti þau dauð og ómerk, þar sem þau fælu í sér brot gegn friðhelgi einkalífs hans. Rétturinn dæmdi kæranda hins vegar ekki bætur eða málskostnað.

30. Úrlausnarefnið í þessu máli er því ekki hvort kærandi hafi notið verndar gegn óumdeildu broti gegn rétti hans til friðhelgi einkalífs, heldur hvort sú vernd sem hann naut, það er að segja ómerking hinna umdeildu ummæla, hafi verið fullnægjandi í ljósi 8. gr. mannréttinasáttmálans eða hvort einungis ákvörðun um að dæma kæranda miskabætur og málskostnað hefði nægt til þess að veita rétti hans til friðhelgi einkalífs tilskilda vernd samkvæmt 8. gr. sáttmálans.

(b) Meginreglur

31. Rétturinn til verndar mannorði manns fellur undir 8. gr. mannréttinasáttmálans sem þáttur í réttinum til friðhelgi einkalífs, jafnvel þótt viðkomandi sé gagnrýndur í opinberri umræðu (sjá *Pfeifer gegn Austurríki*, nr. 12556/03, 35. mgr., ECHR 2007-XII, og *Petrie gegn Ítalíu*, nr. 25322/12, 39. mgr., 18. maí 2017). Hið sama á við um heiður manns (*Sanchez*

Cardenas gegn Noregi, nr. 12148/03, 38. mgr., 4. október 2007, og *A gegn Noregi*, nr. 28070/06, 64. mgr., 9. apríl 2009).

32. Til þess að 8 gr. komi til álita þarf atlagan gegn persónulegum heiðri og æru hins vegar að ná tilteknu alvarleikastigi og vera með þeim hætti að hún skerði getu viðkomandi til þess að njóta réttar síns til friðhelgi einkalífs (sjá m.a. *Axel Springer AG gegn Þýskalandi* [GC], nr. 39954/08, 83. mgr., 7. febrúar 2012, og *Medžlis Islamske Zajednice Brčko o.fl. gegn Bosníu og Hersegóvínu* [GC], nr. 17224/11, 76. mgr., 27. júní 2017).

33. Tilgangurinn með 8. gr. er að kjarna til að vernda einstaklinginn gegn gerræðislegri íhlutun af hálfu opinberra yfirvalda. Ákvæðið leggur hins vegar ekki einungis þá skyldu á herðar ríkinu að forðast slíka íhlutun: til viðbótar þeirri skyldu, sem fyrst og fremst er neikvæð, eru jákvæðar skuldbindingar, sem miða að því að vernda með virkum hætti friðhelgi einkalífs eða fjölskyldulífs. Slíkar skuldbindingar kunna að kalla á ráðstafanir sem miða að því að tryggja virðingu fyrir einkalífi, jafnvel í samskiptum einstaklinga sín á milli (sjá m.a. *Airey gegn Írlandi*, 9. október 1979, 32. mgr., A-deild nr. 32, og *Söderman gegn Svíþjóð* [GC], nr. 50786/08, 78. mgr., ECHR 2013).

34. Dómstóllinn vekur athygli á því að til þess að uppfylla virka skuldbindingu sína til þess að vernda rétt eins manns samkvæmt 8. gr. kann ríkið að þurfa að skerða að einhverju marki réttindin sem öðrum manni eru tryggð með 10. gr. Þegar farið er yfir nauðsyn slíkrar skerðingar í lýðræðislegu þjóðfélagi „til verndar mannorði eða réttindum annarra“ kann dómstóllinn að þurfa að ganga úr skugga um hvort innlend yfirvöld hafi gætt sanngjarns jafnvægis við verndun tveggja gilda sem tryggð eru með mannréttindasáttmálum en kunna að stangast á í tilteknum málum, það er að segja annars vegar tjáningarfrelsi, sem nýtur verndar samkvæmt 10. gr., og hins vegar friðhelgi einkalífs, sem leiðir af 8. gr. (sjá m.a. *Bédat gegn Sviss* [GC], nr. 56925/08, 74. mgr., ECHR 2016).

35. Valið á aðferð til þess að tryggja að ekki sé brotið gegn 8. gr. að því er varðar samskipti aðila sín á milli fellur að meginreglu til innan svigrúms aðildarríkja til mats. Í þessu sambandi er bent á að til eru mismunandi aðferðir til þess að tryggja „friðhelgi einkalífs“ og eðli skyldu ríkisins veltur á þeim tiltekna þætti einkalífs sem um ræðir (sjá m.a. *Petrie gegn Ítalíu*, nr. 25322/12, 41. mgr., 18. maí 2017). Þegar viðleitni landsyfirvalda til þess að leita jafnvægis milli réttinda samkvæmt 8. og 10. gr. mannréttindasáttmálans hefur verið í samræmi við viðmiðanir sem fram koma í dómum mannréttindadómstólsins þyrfti dómstóllinn að hafa ríka ástæðu til þess að setja eigin sjónarmið í stað sjónarmiða innlendra dómstóla (sjá *MGN Limited gegn Bretlandi*, nr. 39401/04, 150. og 155. mgr., 18. janúar 2011, *Axel Springer AG*, sjá tilvísun að framan, 88. mgr., og *Von Hannover gegn Þýskalandi* (nr. 2) [GC], nr. 40660/08 og 60641/08, 107. mgr., 7. febrúar 2012).

36. Að því er varðar miskabætur í málum sem varða brot gegn friðhelgi einkalífs hefur dómstóllinn talið að þólandi brots geti ekki litið svo á að brotið

hafi verið gegn 8. gr. mannréttindasáttmálans hafi honum ekki verið dæmd tiltekin fjárhæð í miskabætur (sjá *Mertinas og Mertiniené gegn Litháen* (ákv.), nr. 43579/09, 51. mgr., 8. nóvember 2016 og, að breyttu breytanda, *Kahn gegn Þýskalandi*, sjá tilvísun að framan, 75. mgr.). Aðildarríki Evrópuráðsins kunna að hafa mismunandi reglur um málefni sem varða bætur fyrir miska og ákvörðun takmarkana á fjárhæðir er ekki í sjálfu sér ósamrýmanleg virkri skyldu ríkis samkvæmt 8. gr. mannréttindasáttmálans (sjá *Mertinas og Mertiniené gegn Litháen* (ákv.), sjá tilvísun að framan, 51. mgr.). Hins vegar mega slíkar takmarkanir ekki vera til þess fallnar að svipta viðkomandi einstakling friðhelgi einkalífs síns og þar með raunverulegu inntaki friðhelginnar (sjá *Biriuk gegn Litháen*, nr. 23373/03, 45. mgr., 25. nóvember 2008 og *Armoniené gegn Litháen*, nr. 36919/02, 46. mgr., 25. nóvember 2008).

37. Að því er varðar málskostnað hefur dómstóllinn talið að sú ákvörðun að greiða slíkan kostnað megi ekki vera ósanngjörn eða óhófleg (sjá *Frisk og Jensen gegn Danmörk*, nr. 19657/12, 78. mgr., 5. desember 2017 og *MGN Limited gegn Bretlandi*, sjá tilvísun að framan, 219. gr.; sjá einnig *Klauz gegn Króatíu*, nr. 28963/10, 97. mgr., 18. júlí 2013, en í öðru samhengi).

(b) Gildi þessara meginreglna fyrir fyrirbyggjandi mál

38. Í þessu máli töldu hinir innlendu dómstólar að ummælin hefðu verið ærumeiðandi og dæmdu þau dauð og ómerk. Hins vegar töldu þeir ekki að rökunin gæfi tilefni til þess að gera X að greiða kæranda miskabætur og kostnaðinn af því að birta dóminn í dagblaði. Í röksemdafærslunni fyrir niðurstöðu sinni, sem staðfest var af Hæstarétti, tók héraðsdómur mið af fyrri háttsemi kæranda, hinu almenna orðspori sem hann hafði áunnið sér, efninu sem hann hefði látið frá sér fara og innihaldi þess, sem oft væri tvírætt og ögrandi og mætti skilja sem hvatningu til kynferðilegs ofbeldis, dreifingu athugasemdarinnar á Facebook-síðu innan um hundruð eða þúsundir annarra athugasemda, og þeirri staðreynd að staðhæfingarnar voru fjarlægðar af X um leið og beiðni þess efnis barst frá kæranda. Héraðsdómur taldi, eins og Hæstiréttur síðar staðfesti, að kærandi hefði „fengið hlut sinn réttan með fullnægjandi hætti“ með ómerkingu ummælanna (sjá 13. mgr. hér að framan).

39. Að því er varðar synjun þess að dæma kæranda miskabætur vekur dómstóllinn athygli á því að innlendum dómstólum ber ákveðið svigrúm til mats þegar ákvarðað er til hvaða úrbóta skuli gripið ef komist er að þeirri niðurstöðu á innlendum vettvangi að brot hafi átt sér stað gegn friðhelgi einkalífs (sjá *Mertinas*, sjá hér að framan, 51. mgr.). Með öðrum orðum getur ákvörðun um að dæma ekki bætur ekki í sjálfu sér talist brjóta gegn 8. gr. mannréttindasáttmálans. Hins vegar mun dómstóllinn í yfirferð sinni kanna hvort hinir innlendu dómstólar hafi greint sérstakar aðstæður málsins, þar með talið eðli og alvarleika brotsins, svo og háttsemi kæranda. Á þeim grunni, og einkum og sér í lagi í ljósi niðurstaðna héraðsdóms, eins og þær eru

reifaðar hér að framan (sjá 38. mgr.), telur dómstóllinn að ekki verði litið svo á að verndin sem veitt var kæranda af hálfu hinna íslensku dómstóla, sem töldu að dróttað hefði verið að honum og ómerktu ummælin, hafi ekki verið virk eða fullnægjandi að því er varðar virka skyldu ríkisins, eða að með þeirri ákvörðun að dæma honum ekki bætur hafi kærandi verið sviptur rétti sínum til mannorðs og allt inntak réttarins samkvæmt 8. gr. mannréttindasáttmálans þar með að engu haft.

40. Að því er varðar málskostnað horfir dómstóllinn til þess að hinir innlendu dómstólar komust að þeirri niðurstöðu á grundvelli 3. mgr. 130. gr. laga um meðferð einkamála að hvor aðili um sig skyldi bera eigin málskostnað í ljósi málalykta og málsatvika í heild. Í þessu sambandi horfir dómstóllinn sérstaklega til þess að jafnvel þótt innlendu dómstólarnir hefðu fallist á að lýsa hin umdeildu ummæli dauð og ómerk féllust þeir ekki á allar kröfur kæranda. Í ljósi þess er ekki unnt að halda því fram að hinir innlendu dómstólar hafi afgreitt álitamálið um málskostnað með þeim hætti að það geti talist ósanngjarnt eða óhóflegt.

41. Þessi atriði nægja dómstólnum til að komast að þeirri niðurstöðu að hin innlendu yfirvöld hafi ekki brugðist virkum skyldum sínum gagnvart kæranda, heldur veitt honum fullnægjandi vernd samkvæmt 8. grein mannréttindasáttmálans. Því er ekki um að ræða brot gegn þeirri grein.

AF ÞESSUM SÖKUM HEFUR DÓMURINN KOMIST AÐ ÞEIRRI EINRÓMA NIÐURSTÖÐU

1. að kæran sé tæk til meðferðar,
2. að ekki hafi verið brotið gegn 8. gr. mannréttindasáttmálans.

Gert á ensku og tilkynnt skriflega hinn 17. júlí 2018 í samræmi við 2. og 3. mgr. 77. gr. reglna dómstólsins.

Stanley Naismith
Ritari

Paul Lemmens
Forseti